

A STUDY OF STUDENT MONKS ' PUBLIC CONSCIOUSNESS AT MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY (WANGNOI)

Phramaha Praison Kota^{1*}, Suwaporn Tungsomworapongs¹, Achara Wattananarong¹

¹Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Bangkok 10110, Thailand

ABSTRACT

This research is aimed at studying and comparing student monks' public consciousness at Mahachulalongkornrajavidyalaya University(Wangnoi) on overall and four aspects in responsibility, dedication, harmony, and environmental preservation classified by status, faculty, year of study, hometown, and academic achievement. The samples consisted of 318 student monks at Mahachulalongkornrajavidyalaya University (Wangnoi) in the second semester of 2010 academic year. The instrument used in the study was a Likert's five-point rating scale questionnaires of 70 items with the reliability of 0.935. The data were statistically analyzed by means, standard deviation, t-test, and one way analysis of variance and Scheffe's method.

The results revealed that:

1. The student monks' public consciousness at Mahachulalongkornrajavidyalaya University (Wangnoi) in overall and each aspect was at a high level.
2. The student monks with different statuses showed no significant differences in their overall and each aspect of public consciousness.
3. The student monks classified by different faculties showed significant differences in their overall and aspects of responsibility and dedication at the .05 level.
4. The student monks classified by different years of study showed no significant difference in their overall public consciousness. Being considered in each aspect, the student monks showed significant difference in their responsibility at the .05 level.
5. The student monks classified by different hometowns showed no significant differences in their overall and each aspect of public consciousness.
6. The students with different academic achievement showed significant differences in their overall and aspects of public consciousness in harmony and environmental preservation at the .05 level.

Keywords: Public consciousness, student monks, Mahachulalongkornrajavidyalaya University (Wangnoi)

การศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย)

พระมหาไพโรธพงศ์ โชติะ¹, สุวพร ตั้งสมรพจน์², อัจฉรา วัฒนานรงค์³

¹คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพมหานคร, 10110, ประเทศไทย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ 2) เปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปร สถิตินะ คณะวิชา ชั้นปี ภูมิฐานะเดิม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย พระนิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1-4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2553 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) รวมจำนวนทั้งสิ้น 318 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 70 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ทั้งฉบับเท่ากับ 0.935 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการทดสอบเป็นรายคู่ของเซฟไฟ

ผลการศึกษามีได้ดังนี้

1. พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. พระนิสิตที่มีสถิตินะต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน
3. พระนิสิตที่ศึกษาในคณะวิชาต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบและด้านความเสียสละแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง
4. พระนิสิตที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง
5. พระนิสิตที่มีภูมิฐานะเดิมต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
6. พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสามัคคีและด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

คำสำคัญ: จิตสำนึกสาธารณะ, พระนิสิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย)

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกนั้น บุคลากรในประเทศถือว่าเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาในปัจจุบันจึงได้เปิดโอกาสให้กับประชาชน ทุกชนชั้นเข้ารับการศึกษามากมาย อิสระเสรี เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่ดี เป็นพลเมืองที่มีความสามารถ มีความสามัคคีอยู่ร่วมกันได้ทุกเชื้อ-ชาติ ทุกศาสนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549) แต่ในปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตการณ์ คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป โดยเป็นผลกระทบมาจากการยอมรับวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนค่านิยมและพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยมมากขึ้น ขาดจิตสำนึกสาธารณะ ให้ความสำคัญกับส่วนตนมากกว่าส่วนรวมทำให้คุณธรรมและจริยธรรมของคนไทยลดลง นำไปสู่ปัญหาทางสังคมต่าง ๆ อาทิ ปัญหาเด็กและเยาวชน ปัญหาการขาดสัมพันธภาพในครอบครัวรวมทั้งปัญหาสุขภาพจิตและอาชญากรรมอื่น ๆ (กลุ่มประสานงานคลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม, 2549) วิกฤติการขาดจิตสำนึกสาธารณะของประชาชนในชาติ เกิดจากความยากจนและด้อยการศึกษาของบุคคลที่เป็นแกนจำในสังคมถูกละเลยทางความคิดการคำนึงนโยบายความเสรีตะวันตกอย่างไร้ขอบเขต สร้างให้เกิดความเห็นแก่ตัวของแต่ละคนเกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา อาทิ ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของคนไทย การย่อหย่อนในศีลธรรม การขาดระเบียบวินัย มีการเอารัดเอาเปรียบและเบียดเบียนซึ่งกันและกัน มีการเบียดเบียนทำลายสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติและสภาวะสมบัติของส่วนรวมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น (นเรศวรวิภากร, 2553) จากสภาพจิตใจของคนในสังคมปัจจุบัน ได้ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) การขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ 2) การเปลี่ยนแปลงเผ่าพันธุ์ของมนุษย์ 3) ความเป็นอัตลักษณ์ลดลง 4) สถาบันในสังคมอ่อนแอ 5) การอพยพย้ายถิ่น ลัทธิข้ามชาตินิยมสภาพสังคมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อพระภิกษุ สามเณร ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ทำให้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมปรากฏเป็นข่าวทางสื่อต่าง ๆ (รวีโรจน์ ศรีคำภา, 2553) เพราะพระนิสิตส่วนใหญ่มาจากคนระดับรากหญ้า คือ มาจากลูกหลานชาวไร่ ชาวนา ชาวสวน ซึ่งมีฐานะยากจน และขาดโอกาสทางการศึกษา จึงหันหน้าเข้าพึ่งวัด เพื่อศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรมบาลี สามัญศึกษา จนกระทั่งระดับอุดมศึกษาคือ พุทธศาสตร์-บัณฑิตตามลำดับแต่การดำรงชีวิตในช่วงบวชเรียนอยู่นั้นไม่ใช่ของง่าย ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาตนเอง ใช้ความอดทนอดกลั้นต่อสิ่งชั่วร้ายเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดความสับสนและสับสนเพราะยังอยู่ในช่วงวัยรุ่น และยังเป็นผู้คน ความรู้สึกนึกคิดก็เบี่ยงเบนไปตามกระแสของโลกครั้งต่อครั้ง เมื่อได้เห็นคุณหัสสุกสนานตามวิถีชีวิตของฆราวาส (สุพจน์ ทราญแก้ว, 2546, อ้างอิงจาก รัฐชวน อินทรกำแหง, 2528) พระนิสิตในปัจจุบันจึงมีความเป็นปัจเจกชนมากขึ้น มีการเข้าร่วมกิจกรรมของคณะสงฆ์น้อยลง ส่งผลให้ขาดแคลนบุคลากรในการปฏิบัติศาสนกิจในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในส่วนภูมิภาคและถิ่นทุรกันดาร ดังนั้น สถาบันทางศาสนาจึงอยู่ในฐานะที่จะช่วยสร้างสรรค์และพัฒนาจิตใจของคนในสังคม และวิธีการพัฒนาจิตสำนึกให้เกิดขึ้นอย่างดีที่สุดคือ การสอนตนเองก่อนที่จะไปสอนผู้อื่น แล้วนำไปประพฤติปฏิบัติให้เป็นตัวอย่างแก่คนในสังคมในด้านการช่วยเหลือส่วนรวมและการคำนึงถึงจิตสำนึก (สุพจน์ ทราญแก้ว, 2546) จากความคาดหวังจากสังคมที่ต้องการให้พระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนาเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามทำนองคลองธรรม จิตสำนึกสาธารณะจึงเป็นก้าวแรกแห่งการพัฒนาจิตใจเกี่ยวกับการมองเห็นหรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน ทั้งที่เป็นรูปธรรม เช่น ทรัพย์สินหรือสิ่งของ สถานที่ พื้นที่ ที่เกิดขึ้นเองหรือที่มนุษย์ช่วยกันสร้างขึ้น และทั้งที่เป็นนามธรรม เช่น อำนาจหรือสิทธิของชุมชน เสรีภาพ เป็นต้น จากสาเหตุดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใน 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความเป็นเอกภาพ และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถนำผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ไปใช้เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการ

ส่งเสริมปรับปรุงแก้ไขและเสนอแนะแนวทางในการปลูกจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

2. เปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน จำแนกตามตัวแปร สถานะคณะวิชา ชั้นปี ภูมิถิ่นอาศัย และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะ (Public consciousness) ไว้หลากหลายทั้งแตกต่างกัน และใกล้เคียงกัน เช่น การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ความสำนึกทางสังคม จิตสำนึกต่อส่วนรวม หรือจิตสำนึกต่อสาธารณะสมบัติ นอกจากนี้ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2542) ได้ให้ความหมายเพิ่มเติมว่า การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบอบคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสังคม เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ซึ่ง กนิษฐา นิทัศน์พัฒนา และคณะ (2541) ได้ให้ความหมายของจิตสำนึกสาธารณะว่าเป็นคำเดียวกับคำว่าจิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับศักดิ์ชัย นิริญทวี (2541) ที่กล่าวว่า การมีจิตสำนึกสาธารณะ คือ การมีจิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม คำนึงถึงความสำคัญของสิ่งอื่นเป็นของที่ต้องใช้หรือมีผลกระทบร่วมกันในชุมชน เช่น ป่าไม้ สาธารณะ ความสงบสุขของชุมชน และสาธารณะสมบัติต่าง ๆ เป็นต้น

ความสำคัญของการมีจิตสำนึกสาธารณะ

จิตสำนึกสาธารณะเป็นความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากภายในจิตใจ ดังนั้นจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง จึงเป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้คนรู้จักเสียสละ ร่วมแรงร่วมใจ มีความร่วมมือในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยกันพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อเป็นหลักการในการดำเนินชีวิต ช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม ดังที่ไพฑูริย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัตยจร (2543) ได้ให้ความสำคัญของการมีจิตสำนึกสาธารณะไว้ว่า การที่คนมาอยู่รวมกันเป็นสังคมย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพิงกันและมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป ถ้าคนในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะ จะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก ดังนี้

1. ผลกระทบต่อบุคคล ทำให้เกิดปัญหา คือ

1.1 สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง

1.2 สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น

2. ผลกระทบระดับครอบครัว ทำให้เกิดปัญหา คือ

2.1 ความสามัคคีในครอบครัวลดน้อยลง

2.2 การแก่งแย่งทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

3. ผลกระทบระดับองค์กร ทำให้เกิดปัญหา คือ

3.1 การแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในองค์กร

3.2 ความเห็นแก่ตัว แก่งแย่งชิงดีชิงเด่น

3.3 การเบียดเบียนสมบัติขององค์กรเป็นสมบัติส่วนตัว

ส่วนคน

3.4 องค์กรไม่ก้าวหน้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของงานลดลง

4. ผลกระทบในระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหา คือ

4.1 ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะ

ต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชน มีสภาพ เช่นไรก็ยังคงเป็น

เช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนาและยั่งยืนไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง

4.2 อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง

4.3 ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้

ปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนาเพราะกลัวเสียทรัพย์สิน กลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น

5. ผลกระทบในระดับชาติถ้าบุคคลในชาติขาดจิตสาธารณะจะทำให้เกิดปัญหา คือ

5.1 วิฤติการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง และแก้ปัญหาไม่ได้ เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม

5.2 ประเทศชาติอยู่ในสภาพถดถอย เนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำประเทศนำมาตรการใดออกมาใช้ ก็จะไม่ได้ผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน

5.3 เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวกเกิดการแก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ประโยชน์กลุ่มของตนและพวกพ้องเกิดการทุจริตคอร์รัปชัน

6. ผลกระทบในระดับโลกถ้าบุคคลขาดจิตสาธารณะ จะทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างประเทศ ทำให้เกิดปัญหาในระดับต่าง ๆ ดังนี้

6.1 เกิดการสะสมอาวุธขึ้นระหว่างประเทศ เพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลัวประเทศอื่นจะโจมตี จึงต้องมีอาวุธที่มีอานุภาพในการทำลายสูงไว้ในครอบครอง เพื่อข่มขู่ประเทศอื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางทหารสงคราม ในการตัดสินปัญหา

6.2 เกิดการกีดกันแย่งชิงแก่งแย่งหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการค้าทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน

6.3 เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติต่างเผ่าพันธุ์ หรือต่างท้องถิ่น มองชนชาติอื่น เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง ถูกดูหมิ่นหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

รูปแบบของจิตสำนึกสาธารณะ

สมพงษ์ สิงหะพล (2542) ได้กล่าวถึงจิตสำนึกว่ามีอยู่ 3 ด้านหลัก ๆ คือ

1. จิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง (Self consciousness) เป็นจิตสำนึกของการพัฒนาตนเองให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคม เช่น ความขยัน ความรับผิดชอบ ความอดทนอดกลั้น เป็นต้น

2. จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น (Others oriented consciousness) เป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มชนหรือสังคม เช่น ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี เป็นต้น

3. จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคม หรือจิตสำนึกสาธารณะ (Social or public consciousness) เป็นจิตสำนึกที่ตระหนักถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกันเช่น จิตสำนึกด้านเศรษฐกิจ จิตสำนึกด้านการเมือง จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม จิตสำนึกด้านสุขภาพ เป็นต้น

คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะ ยุทธนา วรณปิติกุล (2542) กล่าวถึง บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะว่าต้องมีคุณลักษณะ ดังนี้

1. การทุ่มเทและอุทิศตน มีความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาสังคมด้วย

2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคลผู้มีจิตสำนึกสาธารณะต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ มีความอดทน ตระหนักว่าการมีส่วนร่วมไม่ทำให้ได้อย่างที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย และหาวิธีอยู่ร่วมกับความขัดแย้ง โดยการแสวงหาทางออกร่วมกันเพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

3. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม คนในสังคมต้องคำนึงถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

4. การลงมือกระทำ การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้นต้องลงมือทำ โดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง สถาบันการศึกษาสร้างค่านิยมที่เหมาะสม เครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้นระหว่างเพื่อนบ้าน ที่ทำงาน เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของคนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่น รวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคมคือ สถาบันศาสนา และสื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างให้สังคมเข้มแข็ง

องค์ประกอบของจิตสำนึกสาธารณะ

จิตสำนึกสาธารณะ มีองค์ประกอบที่นักการศึกษาได้จำแนกออกเป็นหลายประการ ดังที่ อริสา สุขสม (2552) อ้างอิงจาก จิรวัฒน์ วีรังกร, 2549) ได้เสนอลักษณะร่วมของนักศึกษาผู้มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมดังนี้

1. การมีทัศนคติที่รับรู้ว่าคุณค่าเพียงพอ และรู้ดีว่าเป็นหน้าที่ของคนที่จะต้องกระทำหรือไม่กระทำ หรือละเว้นการกระทำ คิดเห็นได้ด้วยตนเองว่าตนเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของส่วนรวม

2. การมีความยินดีที่ได้ทำในสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม เชื่อมั่นว่าตนทำได้ ไม่เห็นว่าเป็นภาระของตนเองที่มากเกินไป

3. เป็นผู้เห็นคุณค่าในสิ่งที่ตนทำทำอย่างมีความสุข ไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย และไม่คิดหวังสิ่งตอบแทนใด ๆ ในสิ่งที่ตนได้ทำ

4. รู้สึกทนไม่ได้ที่ตนเองมองข้ามกันไปโดยไม่ให้ความร่วมมือ

5. เป็นคนมองประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง
หลุยส์ อองซู (2544) ได้สรุปองค์ประกอบของหุยมิจิตสำนึกสาธารณะไว้ 6 ประการ คือ

1. ความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน รู้ถึงสภาพเศรษฐกิจ การเมืองว่าอยู่ในภาวะที่มีผลกระทบต่อตนเอง ครอบครัว ประเทศชาติ

2. การวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจัยปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อแสวงหาหนทางแก้ปัญหาาร่วมกัน

3. ความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี เพื่อการรวมกลุ่มของคนในสังคม

4. การรับรู้ และความสามารถในการผลักดัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

5. การปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

6. การมีเครือข่ายในการนำกิจกรรมทางสังคม

อนุพนธ์ คำปิ่น (2549) ได้ทำศึกษาพฤติกรรมวัฒนธรรมทางสังคมของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีพฤติกรรมวัฒนธรรมทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า พฤติกรรมวัฒนธรรมทางสังคมในด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ส่วน

ด้านความเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ ด้านพฤติกรรมทางสังคม ด้านความมีมารยาทในการพูด และด้านความมีระเบียบวินัยอยู่ในระดับปานกลาง

1. ด้านความเสียสละ บุญเลิศ คชกุล (2553) กล่าวว่า เรื่องของการเสียสละเป็นเรื่องการเสียสละสิ่งที่ตนรัก ห่วงเห่น และมีกรรมสิทธิ์ไป เพื่อหวังที่จะรักษาสิ่งที่ตนรักและห่วงเห่นเหตุอันยิ่งกว่าการเสียสละเบื้องต้น ในทางศาสนามีลักษณะใหญ่ ๆ 3 ประการ คือ

1. การเสียสละอารมณ์ อารมณ์ของคนเรามี 2 ประการใหญ่ ๆ คืออารมณ์ดีกับอารมณ์เสีย (ชั่ว) ในอารมณ์ 2 ประการนี้ พระท่านให้ละอารมณ์เสีย เพราะอารมณ์เสียนี้เป็นอารมณ์ที่มีความโลภ ความโกรธ และความหลงแฝงอยู่ คนใดถ้ามีความโลภ โกรธ และหลงเกาะกินใจอยู่ ก็จะมีแต่ความทุกข์ความเดือดร้อน

2. การเสียสละวัตถุ คือการเสียสละสิ่งของ เพื่อสร้างไมตรีจิตมิตรภาพต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เพราะการให้เป็นทางนำมาซึ่งไมตรีจิตมิตรภาพ ท่านผู้รู้กล่าวไว้ว่า “จะปรารถนาสิ่งใดในโลกนี้ เอาไมตรี แลกได้ดังใจปอง” คนเราจะอยู่โดดเดี่ยวตามลำพังไม่ได้ ต้องพึ่งพาอาศัยกัน สงเคราะห์ช่วยเหลือกัน คนเราจึงจะมีความสุขแน่นอนอยู่ที่มีความสุข

3. การเสียสละชีวิต การเสียสละชีวิตเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในชีวิตของมนุษย์ เพราะมนุษย์ทุกคนต่างก็กลัวตายด้วยกันทั้งนั้น ผู้รู้ได้กล่าวเอาไว้ว่า “ภัยที่น่ากลัว (ของมนุษย์) คือ ความตาย ทางแห่งความฉิบหาย คือ อปายนุชา” แต่มนุษย์เมื่อถึงคราวจะต้องเสียสละชีวิตก็ต้องยอมเสียสละ เพื่อแลกกับสิ่งที่ดีกว่า

นงนุช เทพทอง (2547) ได้ทำการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 พบว่า การปฏิบัติคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียน นักศึกษาอาชีวศึกษามีคุณธรรม จริยธรรมในภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านความเสียสละ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน

4. ด้านความสามัคคี ประยูร สุวรรณโกตา (2530) ได้แบ่งความสามัคคีออกเป็น 2 ประเภท คือ

4.1 ความสามัคคีทางกาย ได้แก่การทำงานร่วมกัน อยู่ร่วมกัน มีความพร้อมเพรียงกลมเกลียว

4.2 ความสามัคคีทางใจ ได้แก่การมีจิตใจต่อกัน หวังดีต่อกัน มีความคิดเห็นร่วมกันนอกจากนี้ พระมหาอุดม สารเมธิ (2550) ได้แสดงลักษณะที่สำคัญของความสามัคคีไว้ 3 ประการ คือ

4.2.1 มีลักษณะสงเคราะห์กัน รวมเข้าด้วยกัน อุดหนุนกัน ส่งเสริมสนับสนุน ไม่มีใครจิตใจต่อกัน

4.2.2 มีลักษณะไม่วิวาทกัน ไม่บาดหมางกัน ไม่ได้แค้นกัน ไม่ขัดแย้งกัน ไม่แก่งแย่งกัน ไม่แข่งดีกัน อันมีสาเหตุมาจากความคิดเห็นไม่ตรงกัน เพราะต่างมีความถือดีถือเด่น แบบไม่มีใครยอมใคร และไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของฝ่ายตรงข้าม

4.2.3 มีลักษณะเป็นเอกภาพ มีความเป็นหนึ่ง มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน และมีความรักใคร่ นับถือและหวังดีต่อกัน รวมใจเป็นหนึ่ง แม้จะมีความแตกต่างกันทางหน้าที่การงาน แต่ก็สามารถร่วมทางกันได้

ศุภรัช งามวิมล (2550) ได้ทำการศึกษาเจตคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ระดับชั้นต่างกันมีเจตคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้านการใช้ การบำรุงรักษา และการปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปัจจัย/ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อจิตสำนึกสาธารณะ
จิตสำนึกสาธารณะนั้น จัดว่าเป็นสิ่งสะท้อนการพัฒนาทางจิตใจ และเป็นการแสดงออกถึงการมีเจตนาที่ดี ซึ่งมุ่งถึงการกระทำเพื่อผู้อื่นโดยมิได้เรียกร้อง นับได้ว่าเป็นการให้และฝึกฝนตนเองให้มีจิตที่รู้จักการเสียสละ ซึ่งเป็นที่ยอมรับและให้การส่งเสริมทุกศาสนา ในทางพระพุทธศาสนาจัดว่าเป็นการช่วยเหลือส่วนรวมและเอื้ออาทรต่อสังคมรอบข้างด้วยแรงกายและแรงใจ ก่อเกิดความสุข ความดีงาม และความงอกงามทางจิตใจ

ไทบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัญจร (2543: 13) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะ หรือจิตสำนึกทางสังคม อยู่ภายใต้อิทธิพลของปัจจัยแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก

ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกี่ยวกับภาวะทางสัมพันธภาพของมนุษย์ ภาวะทางสังคมเป็นภาวะที่ลึกซึ้งที่มีผลต่อจิตสำนึกด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ เป็นภาวะที่ได้อบรมหล่อหลอม และสะสม อยู่ในส่วนของการรับรู้ที่ละเอียดละน้อย ทำให้เกิดสำนึกที่มีรูปแบบหลากหลายภาวะแวดล้อมทางสังคมนี้เริ่มตั้งแต่พ่อแม่ พี่น้อง ญาติ เพื่อน ครู สื่อมวลชน บุคคลทั่วไป ตลอดจนระดับองค์กร วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ กฎหมาย ศาสนา รวมทั้งภาวะแวดล้อมด้านสื่อสารมวลชน และส่วนที่กำกับสำนึกของบุคคล คือ การได้สัมผัสจากการใช้ชีวิตที่มีพลังต่อการเกิดสำนึก อาทิ การไปโรงเรียน ไปทำงาน ดูละคร ฟังวิทยุสนทนากัน รับรู้เหตุการณ์บ้านเมือง

5. ปัจจัยภายใน สำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายใน หมายถึง การคิดวิเคราะห์ของแต่ละบุคคลในการพิจารณาตัดสินคุณค่าและความดีงาม ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติโดยเฉพาะการปฏิบัติทางจิตใจเพื่อขัดเกลาตนเองให้เป็นไปทางใดทางหนึ่ง โดยเกิดจากการรับรู้จากการเรียนรู้ การมองเห็น การคิด แล้วนำมาพิจารณาเพื่อตัดสินใจว่าต้องการสร้างสำนึกแบบใด ก็จะมีการฝึกฝนและสร้างสมสำนึกเหล่านั้นการเกิดจิตสำนึกไม่สามารถสรุปแยกแยะได้ว่าเกิดจากปัจจัยภายในหรือภายนอกเพียงอย่างเดียวอย่างหนึ่ง เพราะทุกสรรพสิ่งมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน จิตสำนึกที่มาจากภายนอกเป็นการเข้ามาโดยธรรมชาติ กระทั่งต่อความรู้สึกของบุคคล แล้วกลายเป็นจิตสำนึกโดยธรรมชาติ และมักไม่รู้ตัว แต่จิตสำนึกที่เกิดจากปัจจัยภายในเป็นความจงใจเลือกสรรที่บุคคลระลึกถึงตนเองเป็นอย่างดี เป็นสำนึกที่สร้างขึ้นเอง ระหว่างปัจจัยภายใน และภายนอก เป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องกัน

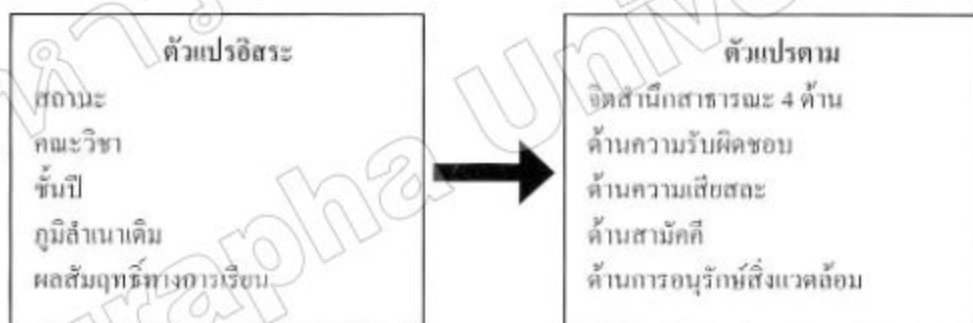
นอกจากนี้สุพจน์ ทราชแก้ว (2546: 46) ได้อธิบายถึงการก่อรูปของจิตสำนึกว่าเป็นกระบวนการที่มีต่อเนื่องยากที่จะกำหนด แยกแยะ หรือทำการจัดลำดับขั้นเพื่อบ่งชี้ว่าบุคคลมีความรู้สึกอยู่ที่ใดได้ชัดเจน และยังมีความเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะทางด้านสติปัญญาและการกระทำของมนุษย์ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่

1. คุณลักษณะด้านพุทธิพิสัย หมายถึง การรับรู้ (Cognition) หรือการมีประสบการณ์ตรงกับสิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ ทำให้บุคคลรู้จักหรือระลึกถึง มีความเข้าใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินคุณค่าของสิ่งดังกล่าวได้

2. คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง ความรู้สึกทางจิตใจ (Affection) อันได้แก่ความสนใจหรือใฝ่ในสิ่งดังกล่าว โดยมีปฏิริยาสนองตอบการเห็นหรือให้คุณค่าการจัดระบบของคุณค่าและสร้างเป็นคุณลักษณะนิสัย

3. คุณลักษณะทางด้านทักษะพิสัย หมายถึง พฤติกรรม (Behavior) หรือการแสดงออกที่สามารถจะสังเกตรูปแบบความประพฤติได้อย่างชัดเจน เรียกว่า บุคลิกภาพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม แบบสอบถามดังกล่าวเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) รวมจำนวนข้อคำถามทั้งสิ้น 70 ข้อ มีค่า

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาพระนิสิต ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 4 ปีการศึกษา 2553 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) จำนวน 1,530 รูป ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 608) ได้กลุ่มตัวอย่าง 318 รูป

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานะ คณะวิชา ชั้นปี ภูมิสำเนาเดิม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ จิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดมีเท่ากับ .935 การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที่ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียวเมื่อพบความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเชฟเฟ่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อ 1 ศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3. ตามความมุ่งหมายของการวิจัยข้อ 2 เปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้านจำแนกตามตัวแปร สถานะ วิเคราะห์ด้วยการทดสอบที (t-test) สำหรับตัวแปร ใช้การวิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance: One-way

ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ (Multiple Comparisons) ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's method)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก รายละเอียดดังตาราง

จิตสำนึกสาธารณะ	n = 318		แปลผล
	($\bar{x}$)	SD	
ด้านความรับผิดชอบ	3.82	0.53	มาก
ด้านความเสียสละ	3.86	0.56	มาก
ด้านความสามัคคี	3.89	0.57	มาก
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.84	0.57	มาก
รวม	3.85	0.50	มาก

2. พระนิสิตที่มีสถานะต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน รายละเอียดดังตาราง

จิตสำนึกสาธารณะ	พระนิสิต (n = 318)					
	พระภิกษุ(n = 218)		สามเณร (n = 100)		t	p
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
ด้านความรับผิดชอบ	3.79	0.51	3.87	0.58	-1.133	0.259
ด้านความเสียสละ	3.86	0.53	3.85	0.64	0.186	0.852
ด้านความสามัคคี	3.93	0.55	3.82	0.61	1.491	0.137
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	3.82	0.56	3.87	0.60	-0.629	0.530
รวม	3.85	0.48	3.85	0.55	-0.022	0.983

3. พระนิสิตที่ศึกษาในคณะวิชาต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบและด้านความเสียสละแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง รายละเอียดดังตาราง

จิตสำนึกสาธารณะ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	3	2.536	0.845	3.043	0.029
	ภายในกลุ่ม	314	87.247	0.278		
	รวม	317	89.783			
ด้านความเสียสละ	ระหว่างกลุ่ม	3	3.139	1.046	3.371	0.019
	ภายในกลุ่ม	314	97.461	0.310		
	รวม	317	100.601			
ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	3	2.007	0.669	2.091	0.101
	ภายในกลุ่ม	314	100.463	0.320		
	รวม	317	102.470			
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.105	0.702	2.176	0.091
	ภายในกลุ่ม	314	101.230	0.322		
	รวม	317	103.335			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.327	0.776	3.170	0.025
	ภายในกลุ่ม	314	76.847	0.245		
	รวม	317	79.174			

4. พระนิสิตที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้นพบว่า ด้านความรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง รายละเอียดดังตาราง

จิตสำนึกสาธารณะ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	3	3.883	1.294	4.731	0.003
	ภายในกลุ่ม	314	85.900	0.274		
	รวม	317	89.783			
ด้านความเสียสละ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.369	0.456	1.443	0.230
	ภายในกลุ่ม	314	99.232	0.316		
	รวม	317	100.601			
ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	3	1.129	0.376	1.166	0.323
	ภายในกลุ่ม	314	101.341	0.323		
	รวม	317	102.470			
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3	2.784	0.928	2.898	0.035
	ภายในกลุ่ม	314	100.551	0.320		
	รวม	317	103.335			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	1.765	0.588	2.387	0.069
	ภายในกลุ่ม	314	77.409	0.247		
	รวม	317	79.174			

5. พระนิสิตที่มีภูมิลำเนาเดิมต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน
รายละเอียดดังตาราง

จิตสำนึกสาธารณะ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	3	0.834	0.278	0.981	0.402
	ภายในกลุ่ม	314	88.949	0.283		
	รวม	317	89.783			
ด้านความเสียสละ	ระหว่างกลุ่ม	3	0.853	0.284	0.895	0.444
	ภายในกลุ่ม	314	99.748	0.318		
	รวม	317	100.601			
ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	3	0.415	0.138	0.426	0.735
	ภายในกลุ่ม	314	102.055	0.325		
	รวม	317	102.470			
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	3	0.302	0.101	0.307	0.820
	ภายในกลุ่ม	314	103.032	0.328		
	รวม	317	103.335			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	0.392	0.131	0.520	0.669
	ภายในกลุ่ม	314	78.783	0.251		
	รวม	317	79.174			

6. พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความสามัคคีและด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่พบความแตกต่าง

จิตสำนึกสาธารณะ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ด้านความรับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.512	0.756	2.698	0.069
	ภายในกลุ่ม	315	88.271	0.280		
	รวม	317	89.783			
ด้านความเสียสละ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.737	0.868	2.767	0.064
	ภายในกลุ่ม	315	98.864	0.314		
	รวม	317	100.601			
ด้านความสามัคคี	ระหว่างกลุ่ม	2	2.639	1.319	4.163	0.016
	ภายในกลุ่ม	315	99.832	0.317		
	รวม	317	102.470			
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.684	1.342	4.200	0.016
	ภายในกลุ่ม	315	100.651	0.320		
	รวม	317	103.335			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.920	0.960	3.914	0.021
	ภายในกลุ่ม	315	77.255	0.245		
	รวม	317	79.174			

อภิปรายผล

ผลการศึกษาและเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเสียสละ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระภิกษุสามเณรที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) เป็นผู้ที่ได้รับการขัดเกลาจากข้อวัตรปฏิบัติตามพระธรรมวินัยที่ต้องทำเนืองถึงประโยชน์ของตนเองและประโยชน์ของผู้อื่นเป็นสำคัญ ปราศจากการเบียดเบียนต่อสรรพสัตว์ ดำรงอยู่ในสมณะเพศได้ด้วยความเลื่อมใสศรัทธาและการสนับสนุนจากพุทธศาสนิกชน จึงเกิดความเข้าใจถึงการมีจิตสำนึกต่อสิ่งต่างๆ รอบตัว และทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ก็ได้มีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนให้พระนิสิตเป็นผู้ที่เพียบพร้อมด้วยความรู้ และรู้จักนำไปเผยแผ่ให้แก่ประชาชน ดังที่ พระราชธรรมนิ (ประยูร ธรรมจิตโต) (2540: 15-16) กล่าวว่าวงการที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ผลิตบัณฑิตทุกระดับ ผู้สังคมจำนวนมากเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน จุดเริ่มต้นและเป้าหมายที่สำคัญที่สุด คือ ต้องการพัฒนาตัวบุคคล ดังคำกล่าวที่ว่า จะพัฒนาชาติต้องพัฒนาที่ประชาชน จะพัฒนาคนต้องพัฒนาที่การศึกษา จะพัฒนาสิ่งใดต้องเริ่มที่ตัวเองก่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า โลกภายในตัวบุคคลเป็นเรื่องราวที่บุคคลควรรู้มากที่สุด คนที่รู้เรื่องตัวเองดีชื่อว่ามิวัชชา ส่วนคนที่ไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับตัวเองชื่อว่ามอวัชชา ปัญหาคือความรู้ลึกและรู้รอบที่ว่าลึกคือรู้เรื่องตัวเองด้วยการมองด้านใน ส่วนที่ว่ารู้รอบคือรู้โลกภายนอกรอบตัวเรา และสิ่งที่ควรตระหนักอยู่เสมอ คือ การนำความรู้และคุณธรรมที่มีอยู่เต็มพิกัดในตนร่วมกับการพัฒนาสังคม ประเทศชาติ และพระพุทธศาสนา อย่างยั่งยืนยิ่งขึ้นได้อย่างไร ภายใต้เงื่อนไขสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่เกิดขึ้นโดยร่วมมือกับองค์กรทั้งภาครัฐ เอกชนและ

ประชาชนอย่างเข้มแข็ง ดังนั้นทางมหาวิทยาลัย จึงจัดกิจกรรมส่งเสริมให้พระนิสิตเกิดจิตสำนึกสาธารณะ ดังเช่น กิจกรรมธรรมสู่โรงเรียน กิจกรรมธรรมทายาท กิจกรรมธรรมนำสมัย และกิจกรรมธรรมพัฒนาองค์กร ทำให้เกิดการปลูกฝังของจิตสำนึกในการสร้างสรรค์ประโยชน์สู่สังคม สอดคล้องกับ ปราโมทย์ โชติมงคล (2541: 14) ที่กล่าวไว้ว่า กิจกรรมนักเรียนนั้นทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรม และการเรียนรู้จะส่งผลในตัวนักเรียนจนเกิดเป็นคุณลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งกิจกรรมนักเรียนเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เด็กศึกษาได้ มีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง เสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตย รู้จักรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม ได้มีโอกาสในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมที่ดี ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของอ้อมใจ วงษ์มณฑา (2553: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ระดับจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลา-นครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1.1 ด้านความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตแต่ละรูปนั้น มีวิถีชีวิตที่ต้องออกมาอยู่ตามลำพังตั้งแต่เด็กๆ บางรูปได้บวชเป็นสามเณรตั้งแต่อายุ 12 ปี ต้องย้ายถิ่นฐานที่อยู่ไปศึกษาตามสำนักเรียนต่าง ๆ ได้ถูกขัดเกลาให้รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตัวเอง โดยพระอาจารย์และอุปัชฌาย์ที่คอยอบรม ตักเตือนสั่งสอน เมื่อเข้ารับการศึกษาในสถาบัน อุดมศึกษา ในขณะที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป จึงสามารถปรับตัวให้เข้ากับระบบการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม รวมทั้งกฎข้อบังคับต่าง ๆ ตามที่สถาบันอุดมศึกษาได้กำหนดไว้ ดังที่สมบุญวัลย์ สัตยารักษ์วิทย์ (2552: ออนไลน์) กล่าวว่า การเรียนในระดับอุดมศึกษาเป็นการเรียนที่ต่างจากระดับพื้นฐานอย่างมาก ผู้เรียนมีอิสระมากขึ้นในการเลือกวิชาที่จะเรียน มีอิสระ

ในการเข้าชั้นเรียน นิสิตควรใช้เวลาในมหาวิทยาลัยให้คุ้มค่าและเป็นประโยชน์แก่ตัวเองมากที่สุดในการพัฒนาตนเองทุกด้าน ตั้งใจพยายามศึกษาค้นคว้าหาความรู้ การปกครองระเบียบของสถาบัน และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อสังคมด้วย สอดคล้องกับพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2554: ออนไลน์) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินชีวิตและดำเนินงานต่าง ๆ ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยดีงามและบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เกิดมีแก่บุคคลแต่ละคนเป็นพื้นฐานก่อน ซึ่งพัฒนาได้มากเท่าไร ก็จะเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงและมีคุณภาพสูงเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินทร์ สันติชัยอนันต์ (2549: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษาศุภธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบัน-อุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง ทำนองเดียวกับงานวิจัยของพิมพ์พรหม เทพสุเมธานนท์ (2545: ออนไลน์) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีพฤติกรรมความรับผิดชอบทุกด้าน อยู่ในระดับสูง

1.2 ด้านความเสียสละ ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากพระนิสิตได้รับการเสียสละจากพุทธศาสนิกชนที่ได้ให้การสนับสนุนให้เป็นผู้บริบูรณ์ด้วยปัจจัย 4 และได้รับการสั่งสอนให้ระลึกถึงอุปการคุณจากพุทธศาสนิกชนด้วยการต้องประพฤติปฏิบัติตนเพื่อรักษาพรทศและคุณเลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน และนำพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเผยแผ่สู่ประชาชน จึงทำให้พระนิสิตเกิดจิตสำนึกในการปลุกฝังถึงการต้องรู้จักเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม ดังที่ พระเทพวิมลโมลี (2528: 42-44) กล่าวว่า การเสียสละให้เป็นสิ่งของ ๆ คนแก่คนที่ควรให้เป็นการแสดงน้ำใจเพื่อผูกมิตรไมตรี และการละอารมณ์ที่ไม่ดีออกไป เป็นการชำระล้างมลทินในจิตใจของบุคคลให้สะอาดปลอดโปร่งแจ่มใส ไม่เกื้อหนุนอยู่กับความคับแค้นวุ่นวายของโลกตลอดเวลา

ทำให้เกิดความสุขในชีวิตประจำวันเพราะการเก็บอารมณ์ชุ่มชื้นของใจเอาไว้มาก ๆ จะทำให้ชีวิตหย่อนสมรรถภาพและคุณภาพของความเป็นคนดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา มานะโรจน์ (2539: บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษเกี่ยวกับกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับการปลูกฝังคุณธรรมในด้านการรู้จักตนเอง ใฝ่รู้ใคร่รู้อยู่ตลอด รับผิดชอบและเสียสละเพื่อส่วนรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความสามัคคี ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก พระนิสิตมีการให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัดที่ต้องเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำวัตรสวดมนต์เช้าเย็นร่วมกัน การทำสังฆกรรมต่าง ๆ เมื่อเข้าสู่การศึกษาระดับ อุดมศึกษาเน้นการศึกษาแบบกิจกรรมกลุ่ม อาศัยความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน จึงได้เห็นความสำคัญของความสามัคคี เข้าใจถึงบทบาทของการทำงานร่วมกันในฐานะของผู้นำและผู้ตาม ยอมรับฟังข้อเสนอแนะและชี้แนะของเพื่อนร่วมงานเพื่อดำเนินงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังที่ แก้ว วงศ์พูน (2540: 41-42) ได้กล่าวไว้ว่า ในการทำงานร่วมกัน ควรเรียนรู้ที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ได้ประชุมตกลงร่วมกันเพื่อให้กระบวนการการทำงานเป็นทีมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทบทวนมหาวิทยาลัย (2545: 1) ที่กล่าวว่า การทำกิจกรรมร่วมกันของนักศึกษา ส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีงามระหว่างนักศึกษา ช่วยให้นักศึกษาได้รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสภาพของสังคมที่เป็นจริง เสริมสร้างให้นักศึกษามีความสามัคคี มีความรับผิดชอบ รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของนวลละออ แสงสุข (2552: 154) ที่ทำการศึกษาค้นคว้าจิตสำนึกสาธารณะในเยาวชน: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะอยู่ในระดับมาก

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตได้ตระหนักถึงความสำคัญ ของสิ่งแวดล้อมในสังคมปัจจุบันที่ได้รับผลกระทบ จากมลภาวะต่าง ๆ และทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย (วังน้อย) ได้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การปลูกป่าการบำเพ็ญการบรรพชาให้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างคุ้มค่ามากที่สุดเพื่อส่งเสริมให้พระนิสิตมีจิตสำนึกใน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังที่ วราพร ศรีสุพรรณ (2535: 129-132) ได้กล่าวไว้ว่า จิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมจะเป็น ลักษณะของจิตที่มีทั้งความตระหนัก และความรับผิดชอบ ซึ่งความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมจะอยู่บนพื้นฐาน ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับขีดจำกัดในการดำรงอยู่ของมนุษย์ คือรู้จักและเข้าใจธรรมชาติตามความเป็นจริง ส่วนความ รับผิดชอบจะอยู่บนพื้นฐานที่มนุษย์เห็นความสำคัญของ ตนเองต่อสังคม มีความเชื่อในอำนาจของตนเอง และ เห็นความสำคัญของสิทธิส่วนรวม คือรู้จักตนเอง ตามสภาพความเป็นจริง เข้าใจสังคม สอดคล้องกับ พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประจักษ์ ฐมนิจโต) (2538: 12) ที่กล่าวว่า การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วย พัฒนาชีวิตให้มีธรรม เมื่อมนุษย์มีธรรม สิ่งแวดล้อมก็ จะพัฒนาตาม แต่ด้านมนุษย์อยู่อย่างไม่มีธรรมก็จะรักษา สิ่งแวดล้อมนั้นไม่ได้และจะทำลายสิ่งแวดล้อม ด้านเรา จัดการกับสิ่งแวดล้อมไม่ถูกต้อง สัตว์โลกรวมทั้งมนุษย์ จะอยู่ไม่ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตา หงษาชาติ (2539: ออนไลน์) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง สภาพแวดล้อมในสถานับ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมการ รับข่าวสารกลับทวนรู้ และการตอบสนองต่อภาวะวิกฤต ทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ความรู้เกี่ยวกับภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของ นักศึกษาพยาบาล อยู่ในระดับปานกลาง การตอบสนองต่อ ภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาพยาบาล อยู่ในระดับมาก

2. พระนิสิตที่มีสถานะต่างกันมีจิตสำนึกสาธารณะ โดยรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไป ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พระภิกษุและ สามเณรมีวิถีชีวิตในแบบเดียวกัน อยู่ในสภาวะแวดล้อม เดียวกัน ต้องปฏิบัติตนให้อยู่ในพระธรรมวินัยอย่าง เคร่งครัด และทางมหาวิทยาลัยได้ทำการส่งเสริมให้

พระนิสิตได้ทำกิจกรรมบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ในที่ ต่าง ๆ เช่น การให้ทุนแก่พระนิสิตของมหาวิทยาลัย ไป ทำกิจกรรมบวชสามเณรภาคฤดูร้อน ให้การอบรมเยาวชน ในสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น จึงทำให้พระนิสิตมีแนวคิดในเรื่อง จิตสำนึกสาธารณะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ดังที่ สำเนาวั จรศิลป์ (2538: 78 - 80) กล่าวว่า การที่นักศึกษาได้รับ อิทธิพลจากการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีลักษณะเดียวกัน ย่อมส่งผลต่อความคิด ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรม ของนักศึกษาซึ่งนักศึกษได้พยายามปรับตัวให้สอดคล้อง กับสภาพแวดล้อมและบริบทของสถานับการศึกษาจึงทำให้นักศึกษา มีทัศนคติหรือความคิดที่คล้ายกัน สอดคล้องกับ วิมลภาว เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2530: 14) ที่กล่าวว่า สถานับการศึกษามีหน้าที่หลักที่จะขัดเกลาสติปัญญาและ ทัศนคติต่อผู้เรียนอย่างมาก และสนับสนุนให้นักศึกษา ได้ใช้ชีวิตในสถานับให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ทั้งทาง ด้านการศึกษาเล่าเรียน การพัฒนาความคิด บุคลิกภาพ และการเตรียมพร้อมที่จะเป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล มีหาวดี (2547: เทกซ์ตอ) ที่ทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิต สาธารณะของข้าราชการตำรวจ พบว่า ข้าราชการตำรวจ ที่มีปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่ อายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีจิตสาธารณะไม่แตกต่างกัน

3. พระนิสิตที่ศึกษาในคณะวิชาต่างกัน มีจิตสำนึก สาธารณะโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ซึ่งเกินไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่าพระ นิสิตคณะครุศาสตร์มีจิตสำนึกสาธารณะแตกต่างจากพระ นิสิตคณะสังคมศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมา จากพระนิสิตเมื่อได้เข้ารับการศึกษ ในแต่ละคณะวิชามีความแตกต่างทางด้านความคิด อารมณ์ สภาพแวดล้อมของการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน และสภาพ ความเป็นจริงของสังคม พระนิสิตคณะครุศาสตร์เป็นผู้ที่ ได้รับการถ่ายทอดความรู้เพื่อนำไปถ่ายทอดต่อให้กับผู้อื่น จึงต้องมีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม มีความเข้าใจถึงจิตลักษณะของผู้อื่น และจิตสำนึกสาธารณะ ของคนในการที่จะรับผิดชอบต่อและเสียสละต่อผู้อื่น ส่งผลให้ มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบต่อและด้านความ เสียสละแตกต่างจากพระนิสิตคณะสังคมศาสตร์ ที่มัก

มีความคิดและความรู้สึกต่อต้านต่อสังคม มีแนวคิดที่ขัดแย้งต่อผู้ที่คิดแตกต่าง ไม่ค่อยยอมรับความคิดหรือการกระทำที่ไม่เหมือนกับตน ดังที่ สำนวนว่า ขจรศิลป์ (2537: 381) ได้กล่าวว่า ถึงแม้ว่านิสิตนักศึกษาซึ่งอยู่ในวัยรุ่นตอนปลายเหมือนกัน ศึกษาอยู่ในสถาบันเดียวกัน คณะวิชาหรือสาขาวิชาเดียวกัน นิสิตนักศึกษาแต่ละคนก็มีความแตกต่างกันในหลายด้าน เช่น สติปัญญา อารมณ์ ร่างกาย เจตคติ และระดับคุณธรรม ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวอาจเกิดจากพันธุกรรมและสภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ ซึ่งได้แก่ ครอบครัว สถานศึกษา และสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินท์ สันติชัยอนันต์ (2549: 123) ที่ได้ทำการศึกษาคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่ต่างกัน มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยรวมสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความรับผิดชอบ และด้านความเสียสละแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า พระนิสิตคณะครุศาสตร์มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบและด้านความเสียสละแตกต่างจากพระนิสิตคณะสังคมศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตคณะครุศาสตร์เป็นผู้ศึกษาอยู่ในหลักสูตรของความเป็นครู มีความเข้าใจต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล มีความรับผิดชอบและเสียสละต่อตนเองและผู้อื่นเป็นอย่างมาก จึงทำให้เป็นผู้ที่มีเหตุผล มีการควบคุมอารมณ์ที่ดี และมีจิตใจที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ส่วนพระนิสิตคณะสังคมศาสตร์นั้น มักจะเป็นผู้ที่มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีมุมมองทางสังคมที่เชิงกว้าง ทำให้เกิดอคติต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ง่าย ส่งผลให้มีจิตสำนึกทางสังคมที่แตกต่างจากคณะวิชาอื่น ๆ ดังที่ ฟิลด์แมน และ นิวคอมบ์ (ธีวัญ อติชาติ, 2550: 75; อ้างอิงจาก Feldman ; & Newcomb, 1970: 153) กล่าวว่า ลักษณะของสาขาวิชาที่มีเนื้อหาวิธีการเรียน

การสอนที่แตกต่างกัน จะทำให้นิสิตนักศึกษามีลักษณะแตกต่างกันไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของสถิตพร คำสด (2546: 126) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีความรับผิดชอบ ความอดทน และความซื่อสัตย์ สูงกว่า นิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นิสิตที่ศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มีความรับผิดชอบสูงกว่า นิสิตนักศึกษาที่ศึกษาในกลุ่มสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นิสิตที่ศึกษาในสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองด้านความเป็นผู้นำสูงกว่า นิสิตที่ศึกษาในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ ชัยวุฒิ งามช่อนันต์ (2542: 74) ที่ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพมีพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อการเรียนและมีความรับผิดชอบต่อสถาบันสูงกว่า นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. พระนิสิตที่ศึกษาในชั้นปีต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตทุกชั้นปีเป็นพระภิกษุสามเณรมีประสบการณ์การใช้ชีวิตและสภาพแวดล้อมที่เหมือนกัน มีวัยใกล้เคียงกัน มีความสัมพันธ์ที่สนิทสนมกัน และพระนิสิตทุกชั้นปีก็ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองในการอยู่ร่วมกับสังคมเพื่อสามัคคีของหมู่คณะ จึงส่งผลให้จิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิตในแต่ละชั้นปีไม่แตกต่างกัน ดังที่ สุพัตรา สุภาพ (2541: 41) ได้กล่าวว่า นิสิตมีอายุอยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย คือ อายุ 17-22 ปี ซึ่งเป็นวัยใกล้เคียงกัน จึงมีความคิดเห็น ความรู้สึก ความรับผิดชอบ ความสนใจ ตลอดจนมีวิถีภาวะทางอารมณ์ที่คล้ายคลึงกัน และสอดคล้องกับ พรสุธี อาษาอำรุง (2525: 247) ที่กล่าวว่า นิสิตทุกสถาบันต้องเปลี่ยนแปลงตนเองทุกด้าน เพื่อจะได้มีแรงจูงใจให้ตัวนิสิตเองเป็นคนมีความรู้ ความสามารถและเป็นคนดี

ของสังคมไม่ว่าจะศึกษาชั้นปีที่ต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของอริยาคุหาและสุวิมล นราธองอาจ (2554: 89) ที่ทำการศึกษาจิตสาธารณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาอยู่ในชั้นปีต่างกันมีจิตสาธารณะแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านความรับผิดชอบแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่าพระนิสิตชั้นปีที่ 1 มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบแตกต่างกับพระนิสิตชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตชั้นปีที่ 1 เพิ่งจะเริ่มเข้าสู่สถาบันระดับอุดมศึกษา จึงมีการปรับตัวเพื่อจะเข้าสู่สังคมใหม่ ทำให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความเคารพต่ออาจารย์รุ่นพี่ บุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กระตือรือร้นสนใจในการรักษาระเบียบ ปฏิบัติตนตามระเบียบของสถาบันค่อนข้างเคร่งครัดทั้งการเรียนและการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนพระนิสิตชั้นปีที่ 4 เป็นผู้ศึกษาอยู่ในชั้นปีสุดท้ายมีความสนใจในการเรียนและเรื่องส่วนตัวมากกว่า วัฒนธรรมทางสังคมด้านต่าง ๆ และมีการเตรียมตัวสำหรับอนาคตหลังสำเร็จการศึกษา ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 23) กล่าวว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 มีความตื่นตัวและสนใจต่อทุก ๆ สิ่งรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนหรือกิจกรรมสังคมในมหาวิทยาลัย มีความตั้งใจในการศึกษาและอยากปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมมหาวิทยาลัย และเชื่อฟังคำสั่งสอนของอาจารย์ ส่วนนิสิตชั้นปีที่ 4 จะไม่ค่อยยุ่งเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยและสนใจเรื่องเกี่ยวกับงาน การศึกษาต่อและความก้าวหน้าในอนาคตและสอดคล้องกับทองเรือน อมรัชกุล (2525: 39) ที่กล่าวว่า นิสิตชั้นปีที่ 1 มีความเป็นมิตร สุภาพเรียบร้อย ให้ความคุ้นเคยและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความรู้สึกกระตือรือร้น ระหว่างความกลัว และความตื่นตัว และจะเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย ในขณะที่นิสิตชั้นปีที่ 4 มีแนวโน้มที่จะหันความสนใจออกไปจากมหาวิทยาลัย ไม่สนใจวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของนิสิตรวมทั้งไม่ยอมรับระเบียบประเพณีของนิสิต สอดคล้องกับงานวิจัยของนวลละออ แสงสุข (2552: 155) ที่ทำการศึกษาจิตสำนึกสาธารณะในเยาวชน: กรณีศึกษานักศึกษา

มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่ศึกษาในระดับชั้นปีที่ต่างกัน มีพฤติกรรมที่แสดงออกด้านจิตสำนึกสาธารณะโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่กำลังศึกษาในชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 4 มีพฤติกรรมที่แสดงออกด้านจิตสำนึกสาธารณะต่อการมีความละเอียดอ่อนต่อความประพฤติในสิ่งที่ผิดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. พระนิสิตที่มีภูมิลำเนาเดิมต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระนิสิตส่วนมากมีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัดเหมือนกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งช่วยส่งเสริมการมีจิตสำนึกสาธารณะของพระนิสิต เช่น งานประเพณีประจำปีของแต่ละภาค ที่คืออาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกชุมชนในสังคม ทั้งบ้าน วัด และโรงเรียน การเป็นอยู่ในสังคมต่างจังหวัด เป็นสังคมเล็ก ๆ มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันและกันเป็นประจำ และการเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ทำให้ต้องเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพหรือเขตปริมณฑล จึงมีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมตั้งแต่อยู่ที่วัด ส่งผลให้แนวคิดทัศนคติและจิตสำนึกต่อสังคมไม่แตกต่างกัน ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543: 22-23) กล่าวว่า ลักษณะโดยทั่วไปตามธรรมชาติของวัยรุ่น จะมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ความเป็นตัวของตัวเองสนใจต่อทุก ๆ สิ่งรอบด้าน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเรียนหรือกิจกรรมสังคมในมหาวิทยาลัย มีความตั้งใจในการศึกษาและปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัยและมีความนิยมในด้านต่าง ๆ เหมือนกัน เช่น การแต่งกาย กิจกรรม ดนตรี สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมและประสบความสำเร็จในการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของนวลละออ แสงสุข (2552: 155) ที่ทำ การศึกษาจิตสำนึกสาธารณะในเยาวชน: กรณีศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีพฤติกรรมที่แสดงออกด้านจิตสำนึกสาธารณะในแต่ละมิติ และโดยรวมไม่แตกต่างกัน พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ต่างกัน มีจิตสำนึกสาธารณะโดยรวมทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า พระนิสิต ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีจิตสำนึกสาธารณะ โดยรวมแตกต่างกับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มักจะเป็น ผู้ที่มีความสนใจในการเรียนและความรับผิดชอบต่อตัวเอง พอสมควร มีความเข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะและ การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ ทำให้มีจิตสำนึก สาธารณะแตกต่างจากพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนต่ำ เพราะพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มักจะไม่มีความสนใจในตนเอง ชอบทำตามความพอใจของ ตนเอง ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม และไม่ค่อยเข้าสังคม ดังที่ ดำเนาว์ ขจรศิลป์ (2538: 13) ได้กล่าวว่า นักศึกษา แต่ละคนมีความแตกต่างกันมากทั้งทางด้านภูมิหลัง ลักษณะที่มองเห็นภายนอก เช่นรูปร่าง หน้าตา ลักษณะ ที่อยู่ภายในตัวนักศึกษาได้แก่ ระดับสติปัญญาและเจตคติ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมมีผลต่อการพัฒนานักศึกษาโดยตรง เช่น นักศึกษาที่มีระดับสติปัญญาสูง จะสามารถเรียนรู้และ เกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีสติปัญญา ต่ำกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพินท์ สันติชัย อนันต์ (2549: 123-124) ที่ได้ทำการศึกษาคูณธรรมและ จริยธรรมของนิสิตนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีคุณธรรม และจริยธรรมโดยรวมสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนปานกลางและต่ำ และนิสิตนักศึกษาที่มีผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง มีคุณธรรมและจริยธรรม โดยรวมสูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพบว่า พระนิสิตที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางมีจิตสำนึกสาธารณะ ด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่าง กับพระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระนิสิตที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางเป็นผู้ที่มักจะให้ความ ร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน มีการควบคุม อารมณ์ของตนเองได้ดีเมื่อจะต้องทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความเข้าใจในการใช้และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ได้อย่างคุ้มค่า ทำให้จิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคี และด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแตกต่างจากพระนิสิต ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ที่มักจะขาดการให้ความ ร่วมมือในงานที่ต้องทำเป็นกลุ่ม ไม่กล้าที่จะออกความ คิดเห็นหรือไม่รู้ว่าจะต้องให้ความร่วมมืออย่างไร และ ขาดความเข้าใจที่ถูกต้องในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ขาดการรักษาดูแล ซ่อมแซมอย่างถูกวิธี ดังที่ ลักษณะ สรีวิพันธุ์ (2544: 22-24) ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลจะมีความเป็น เอกลักษณะเฉพาะของตน มีพันธุกรรม สิ่งแวดล้อม และ พฤติกรรมที่ทำให้บุคคลแตกต่างกันได้ เช่น ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และเพศ เป็นต้น คนปัญญาดี หรือเรียกว่า ไอคิวสูง (ตั้งแต่ I.Q. 100 ขึ้นไป) จะคิดได้ หลายแง่มุม มีความละเอียดอ่อนแก้ปัญหาได้มากกว่า สำหรับคนที่ปัญญาด้อยหรือที่เรียกว่า ไอคิวต่ำ (ตั้งแต่ I.Q. 90 ลงมา) จะคิดได้น้อยและมักรอบคอบคิดที่ไม่ กว้างนัก การแก้ปัญหาเกิดขึ้นได้ยาก สอดคล้องกับ งานวิจัยของอรพินท์ สันติชัยอนันต์ (2549: 124) ที่ได้ ทำการศึกษาคูณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมี คุณธรรมและจริยธรรมด้านความใฝ่รู้ ด้านความมีวินัย และรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความ อดทนอดกลั้น สูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนปานกลางและต่ำ และนิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนปานกลาง มีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความ ใฝ่รู้ด้านความมีวินัยและรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต และด้านความอดทนอดกลั้น สูงกว่านิสิตนักศึกษาที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 นิสิตนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีคุณธรรมและจริยธรรมด้านความประหยัดสูงกว่านิสิต นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนิสิตนักศึกษา

ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลาง มีคุณธรรม และจริยธรรม ด้านความกตัญญูคุณเดวที่นิตสูงกว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ด้านความรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า

พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบต่อในระดับมาก เพื่อให้มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความรับผิดชอบต่อเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อตนเองสังคมและสิ่งสาธารณะต่าง ๆ ว่าเป็นที่ต้องการของสังคมในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เริ่มสร้างค่านิยมในการรักษาเวลา รักษาวินัย ในตนเอง รักษาประโยชน์ของส่วนรวม และรักษาสาธารณะสมบัติ เพราะสังคมจะเจริญได้ก็ต่อเมื่อคนในสังคมรู้จักหน้าที่ของตนเอง เคารพในหน้าที่ของผู้อื่น และเข้าใจถึงสภาพความเป็นจริงของสังคม

2. ด้านความเสียสละ ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะด้านความเสียสละในระดับมาก เพื่อให้มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความเสียสละเพิ่มมากขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่ามหาวิทยาลัยควรปลูกจิตสำนึกพระนิสิตในการให้โดยไม่หวังผลตอบแทน และการให้ธรรมะเพื่อนำพาคนในสังคมออกจากความมืดมนที่ผิดทำนองคลองธรรม โดยจัดกิจกรรมเพื่อฝึกฝนพระนิสิตให้เกิดความเชื่อซาญ ความชำนาญ และความถูกต้องตามหลักของพระธรรมวินัย ในการแสดงธรรมต่อคนในสังคม เพื่อสงเคราะห์และทำคุณประโยชน์ให้กับสังคมส่วนรวมอย่างสม่ำเสมอ

3. ด้านความสามัคคี ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคีในระดับมาก เพื่อให้มีจิตสำนึกสาธารณะด้านความสามัคคีมากขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรส่งเสริมการทำศาสนกิจ และกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างพระนิสิตรุ่นพี่และรุ่นน้องเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีต่อกัน และจัดตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาผู้มีความเข้าใจในสถานะของพระภิกษุสามเณร เพื่อให้คำแนะนำ อบรม ตักเตือน และสั่งสอนในการเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

4. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตมีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับมาก เพื่อให้มีจิตสำนึกสาธารณะด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า มหาวิทยาลัยควรให้พระนิสิตได้ทำความเข้าใจว่า สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นเรื่องที่อยู่รอบตัวเราเอง ควรที่จะทะนุถนอมและรักษาไว้ เพื่อจะได้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ได้นานที่สุด แล้วจึงจัดโครงการที่พระนิสิตสามารถเข้าร่วมเพื่อเพิ่มความเข้าใจและเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น กิจกรรมในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมภายในมหาวิทยาลัย และในที่พักอาศัยของตนเอง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะของนิสิตสถาบันอื่น ๆ ในระดับอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนอื่นๆ

2. ควรมีการศึกษาปัจจัย/ ตัวแปรที่มีอิทธิพลและความสัมพันธ์ต่อการมีจิตสำนึกสาธารณะ

3. ควรมีการศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีจิตสำนึกสาธารณะของนิสิตในสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- กนิษฐา นิตส์พัฒนา และคณะ. (2541). *จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- กลุ่มประสานงานคลังสมอง วปอ. เพื่อสังคม. (2546). *จิตสำนึกผู้วิกฤตชาติ*. วารสารการศึกษา กทม. 26(12), 18-20.
- กวี วงศ์พูน. (2540). การบริหารงานเป็นทีมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของงานมากขึ้น. วารสารเพิ่มผลผลิต. 36(5), 41-42.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2540). *วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม (ฉบับปรับปรุงแก้ไขครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โกศล มีควมดี. (2547). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ*. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ขวัญฤดี จำซ้อนศักดิ์. (2542). *การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. สาขาการอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทพวงมหาวิทยาลัย. (2545). *สรุปโครงการกิจกรรมนักศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ปีงบประมาณ 2543 - 2544*. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ทพวงฯ.
- ทองเรียน อมรัชกุล. (2525). *การบริหารกิจการนิสิต: ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ธัญวลัยยอติชาติ. (2550). *การศึกษาคูณลักษณะทางวัฒนธรรมไทยของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัย-ศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. สาขาการอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชู เกศทอง. (2547). *คุณธรรม จริยธรรมของนิสิต นักศึกษาอาชีวศึกษา ในสังกัดวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต สงคราม.
- นวลละออ แสงสุข. (2552). *รายงานการวิจัย เรื่อง จิตสำนึกสาธารณะในเยาวชน: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นเรศวรวิชาการ. (2553). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม เรื่องจิตสาธารณะ*. วันที่ค้นข้อมูล 30 มกราคม 2553 เข้าถึงได้จาก http://www.academic.nu.ac.th/content_view.php?n_id=44&img=1&action=view.
- นิวัติ เรืองพานิช. (2537). *การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซต.
- บุญเลิศ ศษกุล. (2553). *สุขใจที่อ่าน สารธรรมเพื่อชีวิต เรื่อง การเสียสละ*. วันที่ค้นข้อมูล 15 กรกฎาคม 2553, เข้าถึงได้จาก http://www.rtachaplain.com/chaplain2/book_happyness/029.pdf.
- ประยุทธ์ สุวรรณโกลา. (2530). ความสามัคคี. วารสารพัฒนาชุมชน. 28(5), 35-36.
- ปราโมทย์ โชติมงคล. (2541). *นโยบายกึ่งการศึกษานักศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัย ในแผนพัฒนา ฯ ระยะที่ 8*. กรุงเทพฯ: กองบริการการศึกษา สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
- ปรีชา ชัยนิยม. (2542). *การศึกษาค้นคิดเห็นของการสอนความรับผิดชอบต่อ และความมีระเบียบวินัยโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกชน*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. สาขาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรชูลี อาชาวำรุ่ง. (2525). *นิสิตนักศึกษา: หลักการปัญหาและแนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พระเทพวิมลโมลี. (2528). *จิตวิทยาความมั่นคง*. กรุงเทพฯ: เจ้าพระยาการพิมพ์.

- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2554). *หลักการพัฒนาดน*. วันที่ค้นข้อมูล 1 พฤษภาคม 2554. เข้าถึงได้จาก <http://www.parliament.go.th/moral/hrdtric5.pdf>.
- พระมหาอุดม สารเมธี. (2550). *ความสามัคคีนั้น สำคัญนัก*. กรุงเทพฯ: ระงังทอง.
- พระเมธีธรรมภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2538). *ธรรมะและการอนุรักษสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระราชมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2540). *ขอบฟ้าแห่งความรู้*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิมพ์พรณ เทพสุเมธานนท์. (2545). *การศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2554 จาก <http://www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=6867>.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม; และสังคม สันนุจร. (2543). *สำนึกไทยที่พึงปรารถนา*. กรุงเทพฯ: เคียนตุล.
- ยุทธนา วรณปิติกุล. (2542). *สำนึกพลเมือง: ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาคม*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาคม.
- รวีโรจน์ ศรีคำภา. (2553). *สังคมไทยกับพุทธศาสนานิกายเถรวาท*. เสวนาพิเศษพุทธศาสนานิกายเถรวาท ประจำปี 2553 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ลักขณา ศรีวัฒน์. (2544). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วราพร ศรีสุพรรณ. (2535). *หลักการและข้อเสนอในการจัดการสิ่งแวดล้อมศึกษา*. สารความรู้และกลวิธีเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วัลลภา เทพพิสดิน ฌ ชูธรรมา. (2530). *การศึกษาระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2543). *การพัฒนาการจัดการนิสิตนักศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิลาชัย นิธิภูมิจิ. (2541). *บทบาทของมหาวิทยาลัยกับการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. วารสาร สอ.ประเทศไทย / Asahi-Thailand Journal. 1(1), 57.
- สุกรี ขามรัตน์วงศ์. (2550). *การศึกษานักเรียนและพฤติกรรมกรอนุรักษสิ่งแวดล้อมของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สถิตพร คำสด. (2546). *การศึกษานักเรียนและพฤติกรรมกรอนุรักษสิ่งแวดล้อมของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมบูรณ์วิชัย สัตยารักษ์วิทย์. (2552). *การพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จ/ การใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย*. วันที่ค้นข้อมูล 2 พฤษภาคม 2554. เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/nothank/2008/12/21/entry-2>.
- สมพงษ์ สิงห์พล. (2542). *ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่*. *สัปดาห์ธุรกิจ*. 13(27), 15-16.
- สุจิตา หงษาชาติ. (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในสถาบัน บุคลิกภาพ และพฤติกรรมกรรับข่าวสารกับความรู้ และการตอบสนองต่อภาวะวิกฤตทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ของ-นักศึกษามหาวิทยาลัย*. วันที่ค้นข้อมูล 20 กรกฎาคม 2553. เข้าถึงได้จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/7618>.
- สุพจน์ ทราชนแก้ว. (2546). *จิตสำนึกสาธารณะ การก่อรูปและกระบวนการเสริมสร้าง*. *วารสารเพชรบุรี-วิทยาลัย*. 4(1), 46-55.
- สุพัตรา สุภาพ. (2541). *สังคมและวัฒนธรรมไทย ค่านิยม ครอบครัว ศาสนา ประเพณี*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). *การเปลี่ยนแปลงของบริบทการพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์ สถานะและทิศทางการปรับตัวของประเทศไทย*. วันที่ค้นข้อมูล 13 กรกฎาคม 2552. เข้าถึงได้จาก <http://www.nesdb.go.th>.

- สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. (2542). *วาระการวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤตเพื่อฟื้นฟูชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.
- สำเนาวัชรศิลป์. (2537). *มติใหม่ของการศึกษานักศึกษา 1: พื้นฐานและบริบทนักศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- _____. (2538). *มติใหม่ของการศึกษานักศึกษา 2: การพัฒนานักศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.
- หฤทัย อาจปรี. (2544). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี*. วิทยานิพนธ์พยาบาลศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการพยาบาลศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรพินทร์ สันติชัยอนันต์. (2549). *การศึกษาคูณธรรมและจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา สถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อ้อมใจ วงษ์มณฑา. (2553). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. สงขลา, วันที่ค้นข้อมูล 19 กรกฎาคม 2553, เข้าถึงได้จาก <http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/7012>.
- อภิญา นานะโรจน์. (2539). *การศึกษาระบบการปลูกฝังคุณธรรมแก่นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริยา คูหา และสุวิมล นรอรัง. (2554). *จิตสาธารณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*. วันที่ค้นข้อมูล 25 มิถุนายน 2554, เข้าถึงได้จาก <http://journal.pnu.ac.th/ojs/index.php/pnuj/article/view/82/84>.
- อริสา สุขสม. (2552). *การพัฒนาจิตสำนึกสาธารณะเพื่อชุมชน: ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกสาธารณะ*. วันที่ค้นข้อมูล 19 กรกฎาคม 2553, เข้าถึงได้จาก <http://www.scribd.com/doc/51368415>.
- อนุพงษ์ คำปิ่น. (2549). *การศึกษากฎการวัฒนธรรมทางสังคมของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาการอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Krejcie, R. V. & Daryle W. M. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(4), 608.